

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

В умовах сучасних економічних перетворень проблеми фінансового забезпечення сталого розвитку національної економіки пов'язані із нарощенням зовнішньоторгових зобов'язань, стагнаційними процесами в інвестиційній сфері та сфері банківського кредитування, зниженням основних фінансових результатів діяльності підприємств, падінням реальних доходів населення. Відтак, перешкодою незбалансованому та неконтрольованому розвитку є визначення системних позицій щодо перетворення економіки держави у стійку суспільну цілісність, здатну самовідтворюватися та самоорганізовуватися на основі впровадження нових механізмів управління її фінансовими ресурсами.

Необхідність залучення зовнішніх позикових коштів зумовлюють бюджетні дефіцити, залежність від імпорту енергоносіїв, від'ємне сальдо платіжного балансу, а також потреби технічного переозброєння більшості галузей національної економіки. Такі запозичення дозволяють збільшити сукупні витрати при нижчому рівні національного доходу та обсяги інвестицій, що не забезпечуються внутрішніми заощадженнями. При цьому виконання зовнішньоторгових зобов'язань призводить до вилучення значної частки фінансових ресурсів держави зі сфер нагромадження та внутрішнього споживання, що пригнічує виробництво, сприяє неплатоспроможності країни, знижує її інвестиційну привабливість [2]. Залучення у значних обсягах кредитів міжнародних фінансових організацій та неконтрольоване надання державних гарантій може також спровокувати кризу державної заборгованості. При цьому за умови дії ефективного боргового менеджменту державні запозичення на міжнародному фінансовому ринку можуть стати стимулом для внутрішніх капіталовкладень та інструментом сталого економічного розвитку.

Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє впровадженню нових технологій, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу держави. Однак об'єктивними причинами, що зменшують можливість залучення іноземних інвестицій є недосконалість законодавства стосовно іноземного інвестування та його нестабільність, нерозвиненість інфраструктури, постійні зміни в рівнях митних платежів.

Кредитна політика в Україні, як система заходів, спрямованих на фінансову підтримку її сталого розвитку, не враховує пріоритети цього розвитку, можливості кредитної підтримки суб'єктів господарювання та населення з метою посилення стимулюючого впливу кредиту на

соціально-економічні процеси. Разом з тим, ефективність небанківських механізмів акумуляції фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку національної економіки визначається особливостями внутрішнього фондового ринку. Належний розвиток фондового ринку дозволяє нагромадити капітал для інвестицій в економіку країни, сприяє зростанню її реального сектору та пожвавлює відтворювальний процес інших інфраструктур [3]. Однак, в Україні небанківські механізми не можуть залучити значні обсяги фінансових ресурсів через обмеженість попиту та пропозиції на цінні папери. Водночас, пряме зовнішнє фінансування шляхом розміщення боргових фінансових інструментів є ризиковим та дорогим.

Значний резерв фінансових ресурсів на забезпечення сталого розвитку економіки держави становлять заощадження фізичних осіб, які можна ефективно трансформувати в інвестиції. Стан заощаджень населення країни відображає процеси її економічного розвитку, включаючи соціальні аспекти, а також ефективність функціонування фінансової і банківської системи. При цьому протягом останніх років низькі темпи зростання заощаджень населення та незначна їх частка в сукупних доходах вказують на низький рівень довіри населення України до держави, комерційних банківських структур через можливість їх банкрутства чи реорганізації, низькі ставки за депозитами, відсутність гарантій повернення депозитів фізичних осіб за рахунок відповідного страхового фонду.

Поповнення оборотних коштів суб'єктів господарювання відбувається за рахунок прибутку, тому його зростання або зменшення визначає відповідні тенденції економічного розвитку. Однак, суттєве зниження фінансових результатів діяльності підприємств у 2014-2018 роках поглибило проблему забезпечення сталості розвитку економіки держави.

Для вирішення низки вищезазначених проблем фінансового забезпечення сталого розвитку економіки держави доцільним є: підвищення фінансової самостійності підприємств на основі зниження податкового навантаження на суб'єктів господарювання, широкого запровадження прискореної амортизації основних фондів, реорганізації системи оплати праці; спрямування інвестицій на підтримку пріоритетних галузей, виробничу діяльність структуроутворюючих підприємств з метою нівелювання дії чинників, що викликають її дестабілізуючий стан; формування ефективної кредитної політики як одного із важелів реформування економіки шляхом збільшення обсягів кредитів та раціонального їх спрямування на забезпечення розвитку наукоємних галузей і підприємств; залучення нових зовнішніх запозичень з метою забезпечення сталого розвитку національної економіки в обсягах, що

відповідатимуть реальним можливостям України з огляду на мінімізацію їх вартості та утримання обсягу боргу в економічно безпечних межах.

Література

1. Вахович І. М. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: міжбюджетні відносини та інноваційні інструменти стимулювання: монографія. Луцьк: Волинь-поліграф, 2014. 331 с.
2. Круп'як І. Факторна оцінка зовнішньоборгових зобов'язань держави в умовах трансформації сучасних економічних процесів. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 17. URL: www.economyandsociety.in.ua
3. Круп'як І. Фінансове забезпечення розвитку економіки держави. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / за ред. д-ра економ. наук, проф. О.П. Кириленко, доц. О.І. Тулай. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 410 с.

Зоряна Лободіна

Тернопільський національний економічний університет

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

Трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні від моменту проголошення її незалежності, супроводжуються зростанням суспільних потреб та посиленням ролі держави у їхньому задоволенні. Це призводить до розширення функцій органів державної влади і місцевого самоврядування та зумовлює необхідність пошуку джерел формування бюджетних ресурсів на фоні перманентного зростання обсягу та напрямів їх витрачання.

З огляду на обмежені можливості використання державою податкового методу формування бюджетних ресурсів через імовірність збільшення податкового тиску, внаслідок чого пригнічується підприємницька ініціатива, зменшуються сукупний попит і пропозиція, зростає рівень тінізації економіки, виникає необхідність застосування позикового методу бюджетного механізму соціально-економічного розвитку держави та відмінних від податків боргових інструментів.

Погоджуємося з твердженням А. Крисоватого, який зазначає, що податки як першооснова функціонування системи перерозподільних відносин формують базові межі експансії фіску. Оподаткування передбачає вилучення державою частини грошових доходів індивідів та суб'єктів господарювання для фінансування бюджетних видатків (продукування суспільних благ). Позики дають змогу розширити фінансову активність держави: ресурси бюджету, акумульовані кредитним